

Kapitał społeczny

Czym jest kapitał społeczny?

Kapitał społeczny stanowi istotny czynnik wpływający na poziom rozwoju całego społeczeństwa, kształtuje się on w bardzo długim okresie czasu a w jego tworzeniu uczestniczy całe społeczeństwo. Współcześnie badania nad kapitałem społecznym rozwinął J. Coleman, zajmował się nim szczegółowo także R. Putnam. **J. Coleman** definiował kapitał przez jego funkcje. Twierdził, że nie jest to samodzielny system, lecz składa się z różnych podmiotów, które mają dwa wspólne elementy. Po pierwsze są częścią jakiejś społecznej struktury, po drugie ułatwiają określone działania jednostek, które stanowią część tej struktury. Kapitał jest dla niego, nie jak u Bourdieu dobrem prywatnym lecz dobrem publicznym.

R. Putnam On prawdopodobnie najbardziej przyczynił się do spopularyzowania tego pojęcia. Według Putnama „kapitał społeczny odnosi się (...) do takich cech organizacji społeczeństwa, jak zaufanie, normy i powiązania, które mogą zwiększyć sprawność społeczeństwa, ułatwiając skoordynowane działania”¹. Putnam uważa kapitał za zjawisko kulturowe obejmujące obywatelskie nastawienie członków społeczeństwa. Kapitał to dla niego ogół istniejących i potencjalnych zasobów zawartych, dostępnych i pochodzących z sieci społecznych relacji. W każdym społeczeństwie istnieje kapitał społeczny należy jednak zaznaczyć, iż jego poziom i struktura są zróżnicowane w poszczególnych krajach

W teorii kapitału społecznego przyjmuje się, iż istotę tego kapitału stanowi wiedza i umiejętności, a więc kapitał ludzki, ale najistotniejszym elementem jest skłonność do łączenia się poszczególnych osób w grupy w celu realizacji wytyczonych celów. Często jest to współdziałanie osób dla poprawy indywidualnej sytuacji lub rozwiązania problemów społecznych. Miarą tego kapitału jest powstawanie sieci obywatelskiego zaangażowania, udział w demokratycznych procedurach a także aktywność w lokalnych stowarzyszeniach. Zależność między kapitałem ludzkim a kapitałem społecznym jest istotna - nagromadzone i właściwie pożytkowane zasoby kapitału ludzkiego mogą wzmacniać kapitał społeczny.

Jakie jest znaczenie kapitału społecznego?

Bez kapitału społecznego niepewność byłaby istotną przeszkodą w podejmowaniu działalności gospodarczej oraz współpracy między ludźmi i organizacjami. Kapitał społeczny zwiększa aktywność gospodarczą, zmniejsza zaś koszty transakcyjne wynikające z działania formalnych mechanizmów koordynacji takich jak kontrakty, hierarchie, reguły biurokracji itp. Współpraca oparta na nieformalnych normach pozostaje obecnie ważną częścią nowoczesnej gospodarki. Najważniejszą funkcją kapitału społecznego jest koordynacja działań indywidualnych i grupowych w gospodarce. Jeśli ludzie sobie ufają i nie boją się innowacji organizacyjnych kapitał społeczny zwiększa możliwość spontanicznego działania ludzi (zwiększa się podejmowane ryzyko, efektywność współdziałania jako rezultat współpracy).

Udział pedagogów w kreowaniu kapitału społecznego

Edukacja oraz działania pedagogów stanowią ważne instancje zwiększające lokalny kapitał społeczny, wpływając na poziom wykształcenia i formalne kwalifikacje oraz na umiejętności i postawy (wiara we własne możliwości, samodzielność, zaradność, umiejętność rozwiązywania problemów i podejmowania współdziałania, odwaga, zaufanie do innych, poczucie solidarności z innymi, uczciwość, odpowiedzialność za sprawy publiczne, gotowość do aktywności obywatelskiej).

1 Putnam D.R., Demokracja w działaniu: Tradycje obywatelskie we współczesnych Włoszech, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 1995, s. 258